

keréknyomok

2008/TÉL ORIENTALISZTIKAI ÉS BUDDHOLÓGIAI FOLYÓIRAT

Tartalom

TANULMÁNYOK, FORDÍTÁSOK

URAY-KÖHALMI KATALIN
Geszer Kán három felesége 3

SÁRKÖZI ALICE
Vallási türelem
a mongol kánok udvarában 14

BIRTALAN ÁGNES
Nyugat-mongol (dzahcsin)
buddhista népdalok 25
*(A Magyar-mongol nyelvjárás-
és népi műveltségkutató expedíció
1991-es gyűjtéséből)*

MAJER ZSUZSA
A cam tánc hagyományának
felélesztése Mongóliában 37

TELEKI KRISZTINA
Az egykori mongol kolostorfőváros
szentélyei 63

SZILÁGYI ZSOLT
A IX. Halha Bogdo Gegen
Dzsebcundamba Rinpocse
rövid életrajza és napjainkban
betöltött szerepe 86

KÓSA GÁBOR
A Világ Tiszteltje és a Nagyság Atyja 95
(Buddho-Manichaica II.)

SZABÓ KRISZTINA
TÓTH ZSUZSANNA
A megszabadulás ékköve 111
(részletek)

KRITIKÁK, RECENZÍÓK

Paul Williams
with Anthony Tribe:
Buddhist Thought.
A Complete Introduction
to the Indian Tradition. 125
Hidas Gergely

Qiancheng Li:
Fictions of Enlightenment.
Journey to the West,
Tower of Myriad Mirrors
and Dream of the Red Chamber. 126
Kalmár Éva

SUMMARIES IN ENGLISH 130

E számunk szerzői

Kritikák, recenziók

Paul Williams with Anthony Tribe: Buddhist Thought. A Complete Introduction to the Indian Tradition.

Routledge, London, 2000. 323 oldal

Néhány hónapja immár hozzáférhető A Tan Kapuja Buddhista Főiskola könyvtárában Paul Williams és Anthony Tribe az ezredfordulón megjelent könyve, mely az Oxford Buddha Vihara ajándékként érkezett. Amennyire tájékozódásomból kiderült, lehet, hogy ez az egyetlen könyvtárban fellelhető példány Magyarországon, így talán nem idejétmúlt egy rövid ismertetés róla.

Paul Williams, a University of Bristol professzora és az első hat fejezet írója. Számos cikk, könyv és a már régóta klasszikusnak mondható *Mahayana Buddhism: The Doctrinal Foundations* című 1989-ben megjelent kötet szerzője. Anthony Tribe a University of Montana tanára és a hetedik fejezet írója. Néhány cikk után ez az első könyve.

Amint a szerzők az előszóban kifejtik, a *Buddhist Thought* elsődleges célja, hogy átfogó bevezetést adjon az indiai buddhizmusról – tanulóknak/hallgatók számára. Hamarosan azután azonban, hogy beleolvastunk a könyvbe, kiderül, hogy ez meglehetősen szerény megfogalmazás, mivel az elmúlt évek talán leggazdagabb és leggondolatébresztőbb művét tartjuk kezünkben a témában, mely minden bizonnyal sok friss információt és újszerű megközelítést tartalmaz a budd-

hizmusban már járatosabb olvasóközönség részére is.

Az első hat fejezetben Williams a következő témákat veszi sorra:

A Buddha doktrinális pozíciója kontextusba helyezve

Mainstream buddhizmus: a Buddha alap-
eszméi

A *mahāyāna* buddhizmus mibenléte és eredete

A mainstream buddhizmus néhány iskolája

A *mahāyāna* filozófia

A Buddha a *mahāyāna* buddhizmuson belül

Williams végig érdekes és lendületes stílusban ír, emellett néha bátran szkeptikus, illetve finoman provokatív, ami szellemileg igen élvezetes olvasmánnyá emeli művét. Bekezdései viszont sokszor hosszúak és tömörek, ami odafigyelést igényel az olvasó részéről. Megjegyzésre érdemes, hogy a szerző tartózkodik a *hīnayāna* (pejoratív), *theravāda* (csupán az egyik iskola neve), vagy korai buddhizmus (máig fennálló hagyományról van szó) elnevezések angol megfelelőitől, és a szakmailag és politikailag egyaránt korrektnek tűnő és találó *Mainstream Buddhism* kifejezést használja (ez magyarul nehezen visszaadható, talán ha-

gyománys, esetleg klasszikus buddhizmusként fordíthatnánk).

A hetedik fejezetben Tribe egy nagy témát taglal:

Mantranaya/vajrayāna – tantrikus buddhizmus Indiában

Tribe munkája egészen a mai napig a legkorszerűbb, legvilágosabb és legmértékadóbb, nyomtatásban megjelent összefoglalás az indiai tantrikus buddhizmusról (Ronald M. Davidson 2002-ben kiadott *Indian Esoteric Buddhism: a Social History of the Tantric Movement* című könyve hagy kívánnivalókat maga után). Azt sajnálhatjuk csak, hogy alig ötven oldal terjedelmű a bemutatás, mert egy egész könyvnyi anyagot is szívesen végigolvasnánk. A szerző bölcs óvatossággal, de részletekbe menően ismerteti a témát és tisztázza a hozzá kapcsolódó fogalmakat, például azt, hogy a buddhista tantra nem azonos a *vajrayāna*-val, mert már a 6. század előtt is létezett, mint *mantranaya* (ennek nevét később sokhe-

lyütt *mantrayāna*-ra változtatták, igyekezvén beilleszteni a *yāna*-k fogalmkörébe).

A *Buddhist Thought* már törzsfejezetei alapján is érdemes tehát a méltatásra, azonban itt még korántsem érnek véget erőnei. A könyv végén található bibliográfia mellett, hogy bemutatja az időtálló klasszikusokat, illetve a legújabb értekezéseket a másodlagos irodalom köréből, egy rendkívül hasznos listát is közöl az elsődleges forrásokról. Ebben az *Abhidhānottara Tantrā*-tól Nāgārjuna *Yuktiṣaṣṭikā*-jáig részletes felsorolást ad a szanszkrit, tibeti és kínai változatokról, valamint a nyugati nyelveken megjelent szövegkiadásokról és fordításokról (ha vannak ilyenek), nagymértékben segítve a tájékozódást egy-egy szűkebb témát, szöveget illetően.

Csak remélhetjük, hogy Williams és Tribe könyve valamikor magyarul is olvasható lesz – a mű fontosságát jelzi, hogy angolul már többször újra kiadták.

Hidas Gergely

Qiancheng Li: *Fictions of Enlightenment. Journey to the West, Tower of Myriad Mirrors and Dream of the Red Chamber.*

University of Hawai'i Press, 2004, Honolulu. XII + 250 o.

Különös tény : van három jelentős kínai buddhista regény, amelyet a szerző e könyve előtt még sosem elemeztek részletesen a buddhista iratokhoz és a buddhista tanításokhoz való viszonyuk szempontjából. Nem a kínai irodalom valamely mellékvonulatáról van szó, hanem a 16–18. századi kínai regényirodalom két kiemelkedő művéről, és az egyikhez írott különös, egyéni hangú „folytatás-”ról. Mind

a három mű olvasható magyarul is: Vu Csengen (Wu Chengen): Nyugati utazás avagy a Majomkirály története (*Xiyouji*), Fordította: Csongor Barnabás, Budapest, 1965; 1980, Európa; Tung Jüe (Dong Yue) : Ami a Nyugati utazásból kimaradt. (*Xiyoubu*), Fordította: Csongor Barnabás, Budapest, 1980, Európa; Cao Hszüe-csin – Kao O (Cao Xueqin – Gao E): A vörös szoba álma (*Hongloumeng*), Franz